

C. BUDDINGH'-PRIJS 2023

JURYRAPPORT

Zesentwintig dichtbundels werden dit jaar ingestuurd voor de C. Buddingh'-prijs voor het beste Nederlandstalige debuut. Opmerkelijk is dat er bijna dubbel zoveel vrouwen als mannen zijn gedebuteerd: zeventien tegen negen. De jury vindt dat een hoopgevende ontwikkeling. De debuterende dichter zit dicht op het pulseren van de tijd. We lezen over gender, non-binariteit, queerness, het klimaat, de sociale media en internet: poëzie als podium voor life long struggles. Opvallend is daarbij dat jonge dichters een voorkeur hebben voor het prozagedicht, al wordt de keuze daarvoor niet altijd afgedwongen door de inhoud. En al is er werk dat het particuliere nauwelijks overstijgt, de jury las vooral veel mooie gedichten.

Ze kon maar vier bundels nomineren, maar *Honger, heteronormativiteit en het heelaal* van Lies Gallez, *Laatste foto van de vrede* van Jan-Paul Rosenberg en *Het nodige breken* van Sara Eelen wil ze niet ongenoemd laten. Het krachtige engagement van Lies Gallez kenmerkt zich door een mooie melodie en originele beelden, en een sterke balans tussen lichte en het donkere tonen. De goeddoortimmerde bundel van Jan-Paul Rosenberg heeft een zeer eigen stemgeluid. De gedichten, die klassiek zijn van vorm, barsten van de prachtige beelden die de lezer naar een post-apocalyptisch universum voeren. Sara Eelen danst op een beheerste en zintuiglijke manier rondom het thema tijd, haar gedichten hebben naast het denkende karakter een sterke eenheid van beeld.

Onder de inzendingen ook twee dichtbundels voor kinderen. Lastig was het om die dichtbundels te vergelijken met de dichtbundels voor volwassenen. Hopelijk krijgen ze op een andere plek dan de C. Buddingh'-prijs aandacht.

Met overtuiging nomineert de jury de volgende vier bundels voor de C. Buddingh'-prijs 2023 (op alfabetische volgorde):

Mythen en stoplichten van Alara Adilow

Uitgeverij Prometheus

Mythen en stoplichten van Alara Adilow (1988) neemt de lezer mee op een overrompelende, indringende en transformerende reis, die via de onderwereld naar de sterfelijke wereld voert, tot zelfs daarboven, naar de hemel: 'Geloof je in Engelen, Alara?'. Daarvoor trekt ze met veel lef alle taalregisters open en laat in verrassende en sensitieve beelden zien wat het lyrisch ik meemaakt en ondergaat. Nu ze de stem van de poëzie heeft gevonden, hoeft ze zichzelf niet meer uit te wissen met taal.

‘Toen ik jong was/was ik mezelf voortdurend aan het uitwissen met taal.’ Juist via het groteske, grove, lyrische, juist via mythen, het bijgeloof, de religie, maar ook via beelden uit haar jeugd kan ze zich verhouden tot haar queerness, de worsteling met haar transitie, religie, de breuk met haar moeder, haar verlangens, seksuele fantasieën, drugs, zonder ook maar een moment de omgeving uit het oog te verliezen. Gecomprimeerde taal wordt afgewisseld met epische en prozaïsche taal. De schoonheid zit in de vele contrasten, mooi vervat in de titel. De wanhoop, overgave en lef ontroeren. Een bundel over identiteit, zoals je ze op dit moment maar weinig tegenkomt.

Wij capabelen van Laura Broekhuysen

Uitgeverij Querido

Al in het proza van Laura Broekhuysen zat poëzie. Met *Wij capabelen* debuteert de violist en auteur van veelgeprezen (verhalend) proza, ook als dichter. Haar vaak lange, stromende verzen, vol natuurbeelden van IJsland, het land waar Broekhuysen woont, draaien om universele thema’s: de band tussen moeder (ouder) en kind, hoe ieder mens vroegere generaties en toekomstige in zich draagt, hoe een leven gestalte krijgt in relatie tot andere levens en hoe dicht je iemand kunt naderen? Thema’s waar Broekhuysen taal voor vindt die minutieus, muzikaal en tastbaar is: ‘De radio vangt lubberend licht waar de rek uit is.’

In levendige gedichten klinken flarden van sprookjes en volksverhalen, of toont Broekhuysen aangrijpend de kracht van herinneringen. ‘Rond me niet af’, vraagt een overleden kind – een vraag waaraan Broekhuysens poëzie gehoor geeft.

Want het cyclische leven toont zich ook in de compositie van de bundel waarin stemmen om elkaar heen cirkelen, pogingen doen elkaar te naderen, om tezamen een koor van nieuwe betekenissen te laten klinken. Ieder leven is een kleine speldeknop in een groter geheel, zo illustreert het typografisch opvallende ‘Kustlijn’ waarin de gedichten zo dagelijks als alledag als voetnoten zijn bij het overweldigende paginawit. Het is de taal die dat leven vormgeeft en doorgeeft: ‘zit ik hier mens met mens uit te drukken’.

Plooi van Babeth Fonchie Fotchind

Uitgeverij De Geus

Plooi van Babeth Fonchie Fotchind verkent met poëtische middelen het woord ‘plooi’. Hoe te leven in een cultuur die je vreemd is, hoe jezelf te vinden na een breuk met familie, hoe klinkt je eigen taal als je moet laveren tussen je moedertaal en je nieuwe taal: ‘In de rimpeling van het pasgeboren zijn vind je/ een archaisch alfabet om indrukken in hokjes te plaatsen’.

In vier afdelingen ‘verzamelde goedbedoelde adviezen’ komen gevoelens, problemen en verlangens aan bod waar geen op maat gemaakt advies voor bestaat. Fonchie Fotchind dicht in een parlando stijl over de botsing tussen culturen, het lesbisch-zijn, de breuk met haar moeder, misbruik, een kinderwens en relatieproblemen. Maar haar stem, die ernstig en onderkoeld is, teder en lichtvoetig, maakt dat de poëzie nergens topzwaar wordt.

Als ze over de haast zakelijke reizen naar haar geboorteland Kameroen schrijft, is ook kritiek hoorbaar is: 'een toerist wil weten of een van de jongens/echt zo makkelijk voor de penis van een witte gaat'. De ritmische gedichten over de breuk met haar moeder zijn schrijnend en ontroeren, net als de tiendelige cyclus 'dossier' waarin de geardheid van het lyrisch ik wordt geanalyseerd, gekoppeld aan barbaarse behandelmethoden als steniging.

Plooi is een veelkleurige, prachtige bundel waarin de taal zich uiterst lenig plooit naar de kracht van poëzie, met het bittere verlangen van de dichteres: 'Eens rekt de stemplooi uit/ volgroeit de amygdala. maar het thuisland/blijft onontdekt'.

Oerhert van Astrid Haerens

Uitgeverij Atlas Contact

Lees je *Oerhert* van Astrid Haerens voor de eerste keer dan vallen je meteen haar rijke beeldende zinnen op. Regels als 'is gemis uit te drukken in kleine dieren' staan er veel in haar poëziedebuut, associatief aaneengeschaakt vaak, wat maakt dat de gedichten misschien niet meteen grijpbaar zijn. Ze vragen erom nog eens gelezen te worden, en nog eens. Bij iedere lezing krijgen die sterke beelden meer glans, wint Haerens' poëzie aan scherpte. En langzaam beginnen zich op de huidroze pagina's ook snippers van verhalen af te tekenen, verhalen waarvan de vrouw en haar lichaam het centrum zijn.

Want met *Oerhert* schreef Astrid Haerens een indringend debuut over urgente thema's. In de gedichten schemert pijn door, wordt een gevecht geleverd. Met een zichtbare buitenwereld (een ontwricht gezin, de man), met eigen en maatschappelijke verwachtingen ('brieven aan mijn onbestaand kind'), met een lichaam dat aanvoelt alsof de 'ledematen in een lange jas' bijeen gehouden worden en een binnenwereld die de controle lijkt te verliezen. Je zou deze lichamelijke gedichten, waarin herhaling en trefzekere enjambementen als een soort roesmiddel werken, een worsteling met vrouw-zijn kunnen.

noemen - 'kon je maar beter vechten/ de oorlog uit je geslacht schudden' – en taal het middel om een veilige plek te bouwen, een hut: 'hier kunnen we ademen/ hier kunnen we klapwieken, rustig bloeden/ vergeten hoe we heten'.

En de C. Buddingh'-prijs 2023 gaat naar:

Van deze vier prachtige dichters is er een die een universum schept dat woekert, krimpt, sterft en zichzelf opnieuw uitvindt. In de woorden van de dichter zelf: 'Ik vond in poëzie een wentelend uitdijen, een gevoel van ontspruiten. Alsof ik een gewas was in taal.' Een fabelachtig debuut, waarin elk gedicht bol staat van de prachtige regels. De C. Buddingh'-prijs 2023 gaat naar *Mythen en Stoplichten* van Alara Adilow.

De jury van de C. Buddingh'-prijs 2023

Sasja Janssen (voorzitter)
Janita Monna
Seckou Ouologuem